

Falles a quatre pessetes

La festa de les falles té cada dia major projecció internacional, però els artistes que construeixen els monuments que la fan diferent i única es troben en crisi. Les comissions falleres no volen pagar més per les falles i la qualitat no para de baixar.

Cada any hi ha més televisions estrangeres a València durant les festes falleres. Les que vénen, de llocs tan distants com el Japó o els Estats Units solen repetir, subjugades per l'ambient en els carrers i els monuments fallers tan espectaculars i curiosos. Però fóra dels circuits més coneguts, els voltants de la Plaça de l'Ajuntament i les sis o set falles més grans, les de la secció oficial, les coses són ben diferents. I si bé la festa envaeix la ciutat gairebé en la seua totalitat, no es pot dir el mateix de l'espectacularitat dels monuments fallers. Actualment hi ha a la ciutat de València gairebé 360 comissions que planten les seues falles, una per als adults i una altra per als infants. L'explosió de comissions es va produir durant els anys 70 quan gairebé cada illa de cases va voler tenir la seua pròpia comissió fallera. Les conseqüències d'aquesta expansió han perjudicat, sobretot, la qualitat dels monuments, que en moltes de les falles és molt baixa i s'omple de ninots repetits. La major part de les comissions tenen pressupostos exigus i no gasten en el monument més que el necessari. La situació ha perjudicat, sobretot, el gremi d'artistes fallers que té greus problemes per poder sobreviure.

Falles per 200.000 pessetes. Segons les despeses de la falla, la Junta Central Fallera la situarà en una de les diferents categories. La facturació mínima, declarada, és de 200.000 pessetes. Per a Ximo

Esteve, artista i portaveu del gremi: "això és gairebé un insult. Resulta totalment irreal pensar que amb 200.000 pessetes es pot fer una falla per molt senzilla que siga, i per als artistes és denigrant".

En realitat, les falles solen costar més del que les comissions declaren, però per tal de pagar un IVA menor i de situar-se amb avantatge en una categoria inferior, mol-

Si no es reconeix la propietat intel·lectual dels monuments, els artistes no faran l'exposició del ninot del 98.

tes comissions declaren preus falsos a la baixa. Això afavoreix les irregularitats fiscals i també les laborals. Moltes falles, per exemple, són oficialment fetes per les comissions: això vol dir que els mateixos fallers n'han fet l'obra. En teoria això implica participació en la festa i en la construcció del monument, però moltes vegades amaga que la falla s'ha fet en un taller clandestí amb treballadors que no tenen cap contracte legal, ni cap protecció. El gremi d'artistes es troba també amb problemes per tal que se li reconega la pro-

pietat intel·lectual dels esbossos dels seus treballs. Fins ara, les publicacions que reproduïen els dibuixos de les falles havien de pagar uns drets al gremi però la Junta Central Fallera (JCF), organisme que representa les comissions de la ciutat de València i que presideix l'alcaldeia, ha començat una disputa ja que entén que són les comissions que paguen als artistes, les propietàries dels drets d'autor. La situació ha arribat als jutjats, que hauran de decidir qui té la raó. En cas de perdre aquests drets, el gremi d'artistes es quedaria sense una part fonamental dels seus ingressos. A banda d'això, el gremi explota el seu local, que alberga un museu faller que deixa els ingressos suficients per mantenir-lo, i un bar. L'any passat hi hagué una altra fricció entre la JCF i el gremi, amb motiu de l'"exposició del ninot", on cada comissió aporta una peça de la seua falla per veure quina eixirà indultada del foc. La JCF va decidir que el taquillatge d'aquesta exposició, que anava a parar en un 50% al gremi i en l'altre 50% a la mateixa JCF, només havia de ser utilitzat per mantenir-la i cobrir les despeses del muntatge. La decisió unilateral no va agradar als artistes, que es van sentir estafats, i va posar en evidència que la recaptació va baixar molt, potser perquè la mostra ja no es fa en el monument de la Llotja des que va ser proclamada patrimoni de la humanitat, i ha passat als soterranis del Mercat Central, un lloc humit i poc acollidor.

Per a enguany, els artistes del gremi han decidit que si la JCF no reconeix la propietat intel·lectual de les seues creacions, i els diners que això comporta, no muntaran l'exposició del ninot. L'enfrontament, quan només falten dos mesos per a la festa, sembla inevitable.

En realitat, la polèmica reflecteix una sensació generalitzada de crisi en el món dels artistes. Manuel Sanchis, assessor econòmic del gremi i investigador de la història dels monuments i les revistes falleres, pensa que la festa ha de canviar: "La realitat és que està passada de moda, i molt. Els monuments no han evolucionat de fa molts anys, i la massificació ho ha empitjorat tot. S'ha perdut el contacte directe entre els fallers,

els artistes i l'obra. Moltes de les activitats com la cavalcada del ninot, no atrauen ja ningú. Els temps han canviat i la festa no s'ha adaptat". Per a Ximo

Esteve el conflicte últim és entre la cultura i la festa: "el monument faller és únic i nostre i ha d'estar considerat un bé cultural. És molt difícil parlar en

termes d'indústria quan treballes en tallers més o menys artesanals com els nostres i això, sense ajudes externes o facilitats, inevitablement condueix a una situació precària. Només si estàvem considerats més com a cultura que com a festa ja hauríem guanyat molt".

Amb aquest panorama, no és estrany que molts artistes es replantegen la seua activitat i intenten obrir-se pas en altres treballs com els decorats per a televisió o cinema o els parcs temàtics, molt millor pagats i més considerats socialment que la falla. La crisi anunciada que viurà la festa en el 98 no és més que la punta d'un iceberg que ja fa molt de temps que amenaça el món faller. Però pareix que ningú no ha volgut veure'l fins que el xoc s'ha produït.

Jordi Sebastià

